

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ІМІДЖУ ВЧИТЕЛЯ ЯК ОСНОВИ ВИХОВНОГО ВПЛИВУ НА ОСОБИСТІСТЬ ШКОЛЯРА

У статті висвітлюються сучасні підходи до розуміння поняття іміджу. Проаналізовано виховний вплив іміджу вчителя на особистість школяра.

Ключові слова: імідж, особистість, вихователь, вчитель.

В статье освещаются современные подходы к пониманию определения имиджа. Проанализировано воспитательное влияние имиджа учителя на личность школьника.

Ключевые слова: имидж, личность, воспитатель, учитель.

The article highlights current approaches to understanding the definition on the image. Analyzed the educational impact on the teacher's image of the pupil.

Key words: image, personality, educator (mistress), teacher.

Постановка проблеми. Сучасні соціально-економічні умови в Україні, глобальна екологічна криза, тенденції технічного прогресу, втрата ідеалів гуманного ставлення людини до себе, інших людей й навколишнього середовища вимагають комплексного підходу до виховання школярів.

Саме імідж і педагогічна майстерність учителя зможуть допомогти виховати всебічно розвинену особистість. Це пов'язано з тим, що учні беруть приклад з дорослих, копіюють манеру спілкування, манеру одягатися, манеру поведінки і взагалі спосіб життя.

Аналіз актуальних досліджень. Імідж особистості розглядається як фактор успіху в будь-якій професійній діяльності, що допомагає будувати стосунки з тими, хто оточує, і сприяє підвищенню конкурентноздатності на ринку праці.

Активно в напрямку іміджелогії працює дослідник Г. Почепцов. На його думку, імідж є багатофакторним феноменом, оскільки, по-перше, вплив на людину здійснюється кількома каналами, по-друге, людина звикла оперувати багатоплановими структурами, кожна з яких може опрацьовуватися окремо та

співіснувати в людському сприйнятті на своїй полиці [6, с. 72]. Але, з іншого боку, імідж у пам'яті людини формує цілісне уявлення, позитивно чи негативно забарвлене [5, с. 188].

Є. Єгорова-Гантман називає іміджем “спеціально створюваний, навмисно формований образ для досягнення поставлених цілей” [2, с. 5]. Можливо, що на таке формулювання визначальний вплив справило значення слова “імідж”, що походить від латинського *imago*, пов'язаного зі словом *imitary*, що означає імітувати.

В останні роки приділяється увага професійній компетентності вчителя, його педагогічній майстерності, з'являється новий напрям у педагогічній науці – педагогічна іміджологія, у розвиток якого зробили вагомий внесок С. Амінтаєва, М. Апраксіна, Є. Бекетова, Л. Жарикова, А. Калюжний, Є. Петрова, Н. Тарасенко, В. Шепель, В. Черепанова.

Мета статті. Дослідити поняття іміджу вчителя, розглянути його виховний вплив на особистість учня.

Виклад основного матеріалу. Слово “імідж” (з лат. *image* – образ, зображення) з'явилося у нашій мові в 80-х роках ХХ ст. Воно означає образ особистості чи речі, створені засобами масової інформації, літератури або самою людиною. Таке визначення цього поняття ми знаходимо у словнику іноземних мов.

Імідж – образ, система зовнішніх характеристик людини, яка створює або підкреслює неповторну своєрідність особистості. Імідж завжди віддзеркалює індивідуальність, яка є її зовнішньою, спрямованою на інших людей стороною.

Елементи іміджу мають значення не лише у відображенні зовнішності, а й стають невід'ємною частиною характеру й індивідуальності людини, формують ставлення до неї інших людей. Від іміджу людини у значній мірі залежить те, як вона буде сприйнята іншими людьми.

В. Шепель відносить імідж до візуальної привабливості особистості і пише, що “щасливий той, хто володіє від Бога привабливим іміджем. Але, як правило, багато хто знаходить симпатії людей завдяки мистецтву самопрезентації. Без

нього не досягти великих успіхів у будь-якій діяльності, не досягнути радості людської уваги” [9, с. 9-21].

Діяльність людини розкривається через процесуальну складову частину іміджу – те, як людина щось робить, наскільки швидко вона реагує на ситуації, як легко може переходити з одного виду діяльності на інші, наскільки емоційно вона реагує на будь-яку подію, які емоції переважають під час спілкування.

Ядро іміджу складають позиції Я-особистості, її психологічні настанови. Для сучасного іміджу дуже важливо, щоб позиції і настанови особистості відповідали психології “переможця”.

Спеціалісти з іміджелогії потрібні скрізь, а у школі в першу чергу. Необхідно не тільки теоретично обґрунтовувати природу, характеристику й типи іміджів учителя, а й створити інструментарій формування іміджу педагога, озброїти кожного вчителя методиками вивчення свого професійного іміджу.

Дуже часто іміджелогію зводять до рівня порад про колір краватки або шарпеток. Це помилковий підхід, тому що без загальної стратегії не має сенсу жодна з цих порад. Приймаючи поспішні рішення, ми підмінюємо побудову складного і поглибленого портрету людини її зовнішнім іміджем — знаковим замінником, який відображає її основні риси.

Імідж учителя – це емоційно-забарвлений стереотип сприйняття образу суб'єкта, який будується у процесі взаємодії педагога у свідомості його вихованців, колег, соціального оточення.

Імідж створюють: по-перше, сама людина, яка вигадує, як себе подати оточенню; по-друге, іміджмейкери – професіонали, що займаються створенням іміджу для відомих осіб (політиків, державних діячів, артистів, співаків тощо); по-третє, велику роль у створенні іміджу відіграють засоби масової інформації – телебачення, радіо, преса; по-четверте, його створюють близькі люди – друзі, колеги, сім'я.

Професія вчителя – особлива, її основними завданнями є виховання і навчання учнів. Педагоги – це ті люди, які завжди помітні, поряд із ними знаходяться учні, колеги, батьки.

Зовнішній вигляд лише допомагає звернути та зосередити на собі увагу, створити позитивний настрій, здаватися не лише симпатичною людиною, але й прекрасним учителем. Педагог своїм зовнішнім виглядом повинен привертати увагу до себе учнів і дорослих. У ньому постійно повинні відображатися його внутрішній світ, любов до дітей і турбота про них. Потрібно завжди пам'ятати, що діти навчаються в дорослих людей, і перш за все в улюбленого вчителя, правильно одягатися. У манері вдягатися виявляється одне з головних правил: мати красивий вигляд – значить проявляти повагу до інших людей. Це пояснюється тим, що такі вимоги, які висунуті до зовнішнього вигляду людини допомагають педагогу покращити свій професійний імідж.

У перекладі з латинської мови, як було сказано вище, імідж означає “образ”. Але під “образом” потрібно розуміти не лише візуальний зоровий образ, а й образ мислення, дій, вчинків. Це вміння спілкуватися, мистецтво говорити і, особливо, слухати. Правильно дібраний тон розмови, тембр голосу, витонченість рухів зумовлює той образ, у якому ми проявляємося перед учнями, колегами, друзями. Разом із тактом, освітою, діловими якостями наша зовнішність є продовженням нашої гідності, або ще однією негативною рисою, яка заважає кар'єрі, життю тощо.

Американський психолог Міллер відібрав фотокартки “красивих”, “звичайних” і “некрасивих” людей. Потім він показав їх дорослим людям і попросив висловитися щодо внутрішнього світу зображених. Люди оцінили “красивих” як впевненіших, щасливіх, урівноважених, енергійних і багатших духовно, ніж інших. Психологи називають це “ефектом ореолу”. І вчитель просто зобов'язаний використовувати цей ефект у своїй роботі. Кожен педагог мусить бути красивим. Звичайно, успішна самоподача вимагає зусиль із підтримки створеного враження. Першим кроком на шляху до створення “ефекту ореола” можна назвати роботу над власною зовнішністю. Зовнішня привабливість – один із головних чинників іміджу педагога. Тут має значення і кольорова гама костюму, і правильно виконаний макіяж, модна зачіска тощо.

Найважливішою частиною іміджу педагога є й те, в якій мірі йому

притаманне красномовство. Спілкуючись з учнями, вчитель не повинен забувати про тон, яким він розмовляє з іншими людьми [9, с. 90, 102]. Від цього залежить не тільки емоційний стан учнів, а й їхня працездатність.

Дуже важливим є спосіб життя вчителя, особливо у виховному сенсі. Адже учні беруть приклад із дорослих, і саме вчитель та батьки є основними носіями здорового способу життя і культури здоров'я.

Часто педагог втрачає авторитет своїх підопічних тому, що не цікавить їх як особистість. А без інтересу до особистості вчителя не має інтересу й до предмета (так вважають психологи). Великий педагог-гуманіст К.Д. Ушинський підкреслював, що “у вихованні все повинно базуватися на особистості вихователя” [8, с. 63].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Інтерес до особистості вчителя – засіб активізації інтересу до предмета. Учні дають енергію життя вчителю, а вчитель дарує відкриття “нових горизонтів”. Тому образ педагога повинен надихати. Як би не був професійно підготовлений учитель, він зобов'язаний постійно вдосконалювати свої особистісні якості, створюючи, таким чином, власний імідж.

У подальших дослідженнях необхідно глибше розглянути виховний вплив іміджу педагога на формування здорового способу життя учнів, теоретично обґрунтувати технологію формування професійного іміджу майбутнього вчителя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бозаджиев В.Л. Имидж психолога / Бозаджиев В. – М. : Академия Естествознания, 2009. – 219 с.
2. Егорова-Гантман Е. Политическая реклама / Е. Егорова-Гантман, К.: Плешаков. – М. : Николло, 1999. – 240 с.
3. Лозова В.І. Цілісний підхід до формування пізнавальної активності школярів / Лозова В.І. – Х. : ОВС, 2000. — 164 с.
4. Палеха Ю.І. Іміджелогія : [навч. посібник] / Ю.І. Палеха // за заг. ред. З.І. Тимошенко. – К. : вид-во Європ. ун-ту, 2005. – 324 с.

5. Почепцов Г.Г. Имидж от фараонов до президентов. Строительство вообразяемых миров в мифе, сказке, анекдоте, рекламе, пропаганде и паблик рилейшенз / Г.Г. Почепцов. – К. : АДЕФ-Украина, 1997. – 328 с.
6. Почепцов Г.Г. Профессия: имидж-мейкер / Г.Г. Почепцов. – К. : ИМСО МО Украины, НФВ “ Студцентр”, 1998. – 256 с.
7. Український педагогічний словник [уклад. С.У. Гончаренко]. – К. : Либідь, 1997 – 367 с.
8. Ушинский К.Д. Собрание сочинений / К.Д. Ушинский. – Т.2. – М.-Л. : Изд-во АПН РСФСР, 1948. – 656 с.
9. Шепель В.М. Имиджелогия: Секреты личного обаяния / В.М. Шепель. – М. : Культура и спорт, – 1997. – 382 с.